C/2024/6830

29.11.2024

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 21 octombrie 2024

privind politicile economice, bugetare, de ocupare a forței de muncă și structurale ale României

(C/2024/6830)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului ([1]), în special articolul 3 alineatul (3),

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice ([2]), în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului ([3]), care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență (denumit în continuare „mecanismul"), a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de Uniune. În concordanță cu prioritățile semestrului european pentru coordonarea politicilor economice, mecanismul ajută la realizarea redresării economice și sociale și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special reforme și investiții pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul Uniunii și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale.

(2) Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului ([4]) (denumit în continuare „Regulamentul REPowerEU"), care a fost adoptat la 27 februarie 2023, vizează eliminarea treptată a dependenței Uniunii de importurile de combustibili fosili din Rusia. Aceasta va contribui la realizarea securității energetice și la diversificarea aprovizionării Uniunii cu energie, sporind, în același timp, gradul de utilizare a surselor regenerabile de energie și

([1]) JO L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) JO L 306, 23.11.2011, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE, (JO L 63, 28.2.2023, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

crescând capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. România a adăugat un nou capitol privind REPowerEU în planul său național de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor REPowerEU.

(3) La 16 martie 2023, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030", pentru a fundamenta deciziile în materie de politică și pentru a crea condițiile-cadru pentru stimularea creșterii. Comunicarea abordează competitivitatea din perspectiva a nouă factori determinanți care se susțin reciproc. Printre respectivii factori determinanți, accesul la capitalul privat, cercetarea și inovarea, educația și competențele, precum și o piață unică funcțională apar ca priorități de politică esențiale pentru reformele și investițiile în vederea abordării provocărilor actuale în materie de productivitate, precum și în vederea consolidării competitivității pe termen lung a Uniunii și a statelor sale membre. La 14 februarie 2024, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Raportul anual privind piața unică și competitivitatea pentru 2024". Respectiva comunicare detaliază punctele forte și provocările în materie de competitivitate cu care se confruntă piața unică europeană, urmărind evoluțiile anuale în funcție de cei nouă factori determinanți ai competitivității care au fost identificați.

(4) La 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2024, care marchează începutul semestrului european din 2024 pentru coordonarea politicilor economice. La 22 martie 2024, Consiliul European și-a declarat susținerea pentru prioritățile Analizei anuale a creșterii durabile pentru 2024, care sunt axate pe cele patru dimensiuni ale durabilității competitive. Totodată, la 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă 2024, în care a identificat România ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate sau riscă să fie afectate de dezechilibre și pentru care ar fi necesar un bilanț aprofundat. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro și o propunere de raport comun pentru 2024 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale. Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro ([5]) (denumită în continuare „Recomandarea pentru 2024 privind zona euro") la 12 aprilie 2024 și Raportul comun privind ocuparea forței de muncă la 11 martie 2024.

(5) La 30 aprilie 2024 a intrat în vigoare noul cadru de guvernanță economică al Uniunii. Cadrul include noul Regulament (UE) 2024/1263 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală, Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului ([6]) privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv, astfel cum a fost modificat, și Directiva 2011/85/UE a Consiliului ([7]) privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre, astfel cum a fost modificată. Obiectivele noului cadru de guvernanță economică sunt promovarea unor finanțe publice solide și sustenabile, a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii și a rezilienței prin intermediul reformelor și al investițiilor, precum și prevenirea deficitelor publice excesive. Noul cadru de guvernanță economică promovează, de asemenea, asumarea responsabilității la nivel național și pune un accent mai puternic pe obiectivele pe termen mediu, în combinație cu o aplicare a legii mai eficace și mai coerentă. Fiecare stat membru trebuie să prezinte Consiliului și Comisiei un plan bugetar-structural național pe termen mediu. Un plan bugetar-structural național pe termen mediu conține angajamentele unui stat membru în domeniile bugetului, reformelor și investițiilor și acoperă o perioadă de planificare de patru sau de cinci ani, în funcție de durata normală a legislaturii naționale. Traiectoria cheltuielilor nete ([8]) care este indicată în planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu trebuie să respecte cerințele prevăzute în Regulamentul (UE) 2024/1263, inclusiv cerințele referitoare la plasarea sau menținerea datoriei publice pe o traiectorie descendentă plauzibilă până la sfârșitul perioadei de ajustare sau la menținerea acesteia la niveluri prudente, sub 60 % din produsul intern brut (PIB), și la aducerea și/sau menținerea deficitului public sub valoarea de referință din tratat de 3 % din PIB pe termen mediu. În cazul în care un stat membru se angajează să realizeze un set relevant de reforme și investiții în conformitate cu criteriile stabilite în Regulamentul (UE) 2024/1263, perioada de ajustare poate fi prelungită cu cel mult trei ani. Pentru a sprijini elaborarea planurilor bugetar-structurale naționale pe termen mediu respective, la 21 iunie 2024, Comisia a publicat orientări cu privire la informațiile care trebuie să fie furnizate de statele membre în planurile lor bugetar-structurale naționale pe termen mediu și în rapoartele lor anuale privind progresele înregistrate. În conformitate cu articolele 5 și 36 din Regulamentul (UE) 2024/1263, Comisia le-a transmis statelor membre traiectoriile de referință și informații tehnice, după caz. Statele membre trebuie să prezinte planurile lor bugetar-structurale naționale pe termen mediu până la 20 septembrie 2024, cu excepția cazului în care statul membru în cauză și Comisia convin să prelungească termenul cu o perioadă de timp rezonabilă. În conformitate cu cadrele lor juridice naționale, statele membre pot dezbate proiectele lor de planuri pe termen mediu

([5]) Recomandarea Consiliului din 12 aprilie 2024 privind politica economică a zonei euro (JO C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L 209, 2.8.1997, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Directiva 2011/85/UE a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L 306, 23.11.2011, p. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Cheltuielile nete astfel cum sunt definite la articolul 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263: „cheltuieli nete" înseamnă cheltuielile publice, excluzând (i) cheltuielile cu dobânzile, (ii) măsurile discreționare privind veniturile, (iii) cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, (iv) cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, (v) elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și (vi) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

cu parlamentele lor naționale, pot solicita instituțiilor fiscal-bugetare independente să emită un aviz și pot desfășura o consultare a partenerilor sociali și a altor părți interesate de la nivel național.

(6) În 2024, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în paralel cu punerea în aplicare a mecanismului. Implementarea integrală a planurilor de redresare și reziliență rămâne esențială pentru îndeplinirea priorităților de politică din cadrul semestrului european, întrucât planurile respective contribuie la abordarea eficace a tuturor provocărilor care au fost identificate în cadrul recomandărilor specifice fiecărei țări relevante emise în ultimii ani sau la abordarea eficace a unui subset semnificativ al provocărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020, 2022 și 2023 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență care au fost revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(7) La 31 mai 2021, România a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 29 octombrie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de punere în aplicare de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României ([9]), care a fost modificată la 8 decembrie 2023 în temeiul articolului 18 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241 pentru a actualiza contribuția financiară maximă aferentă sprijinului financiar nerambursabil și în temeiul articolului 21 din Regulamentul (UE) 2021/241 pentru a modifica planul de redresare și reziliență ca urmare a unor circumstanțe obiective, precum și pentru a include capitolul privind REPowerEU ([10]). Plata tranșelor este condiționată de adoptarea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, a unei decizii a Comisiei care să confirme faptul că România a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Faptul că acestea au fost atinse în mod satisfăcător presupune că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele atinse anterior.

(8) La 13 mai 2024, România și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2024. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2024 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de România cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.

(9) La 19 iunie 2024, Comisia a publicat raportul de țară din 2024 pentru România. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de România în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2023 și a făcut bilanțul implementării de către România a planului său de redresare și reziliență. Pe baza respectivei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de România în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale Uniunii în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

(10) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru România. Principalele constatări ale evaluării de către serviciile Comisiei a vulnerabilităților macroeconomice cu care se confruntă România în sensul regulamentului respectiv au fost publicate în luna martie 2024. La 19 iunie 2024, Comisia a concluzionat că România se confruntă cu dezechilibre macroeconomice excesive. În special, România se confruntă cu vulnerabilități legate de situația balanței de plăți, cauzate în principal de deficitele publice ridicate și în creștere, care reprezintă în continuare o problemă, în condițiile în care presiunile semnificative asupra prețurilor și a costurilor au crescut, iar măsurile de politică întreprinse au fost slabe. Situația deficitului de cont curent s-a îmbunătățit într-o oarecare măsură în 2023, în principal datorită consumului privat mai scăzut și a câștigurilor obținute din schimburile comerciale, dar acesta continuă să fie ridicat și se preconizează că va rămâne constant în cursul anului curent și va înregistra o îmbunătățire în 2025. Prin urmare, poziția investițională internațională netă exprimată ca procent din PIB nu mai urmează o tendință de îmbunătățire, în pofida creșterii nominale puternice a PIB-ului, și există riscul ca persistența deficitelor mari de cont curent să o împingă și mai mult în jos. Inflația totală și inflația de bază au scăzut, dar inflația de bază rămâne foarte ridicată, situându-se cu puțin sub nivelul maxim atins în 2023 și peste nivelul de acum un an. Dinamica salariilor și a costurilor forței de muncă s-a accelerat în 2023 și a continuat să fie puternică în 2024, reflectând parțial creșterile mari ale salariilor minime și ale salariilor din sectorul public, pe fundalul unei piețe a forței de muncă tensionate. Această situație a stârnit preocupări legate de competitivitatea prin costuri, în timp ce competitivitatea bazată pe alți factori decât costurile continuă să fie afectată de blocaje structurale. Toți acești factori accentuează îngrijorările legate de permanentizarea pierderilor în materie de competitivitate și de întârzieri în realizarea îmbunătățirilor necesare ale situației balanței comerciale. Situația fiscal-bugetară, care este un factor principal responsabil de nivelul ridicat al deficitului de cont curent, s-a deteriorat în ultimul an. Se preconizează că, în 2024 și 2025, deficitul bugetar, deja mare, va continua să crească într-o anumită măsură. Ponderea datoriei publice în PIB a crescut, în pofida creșterii nominale puternice a PIB-ului, și rămâne moderată la 50,9 %, însă o mare parte a acesteia este exprimată în monedă străină. Persistența deficitelor

([9]) ST 12319/1 și ST 12319/21 ADD 1.
([10]) Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 8 decembrie 2023 de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 29 octombrie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României (ST 15833/23 și ST 15833/23 ADD 1).

publice ridicate poate amplifica gradul de îndatorare externă și poate împinge România către o mai mare dependență de sursele de finanțare externă, accentuând astfel vulnerabilitatea țării la schimbările de percepție ale investitorilor și la șocurile externe. Măsurile de politică adoptate pentru a răspunde vulnerabilităților identificat au fost slabe. O traiectorie credibilă de consolidare bugetară este esențială pentru a reduce riscurile la adresa stabilității economiei. Pentru aceasta este nevoie să se respecte recomandările formulate în contextul procedurii aplicabile deficitelor excesive și să se pună în aplicare integral reformele bugetar-structurale incluse în planul de redresare și reziliență, în special cele care vizează creșterea structurală a veniturilor publice, precum și un control al cheltuielilor mult mai strict decât în anii precedenți. Punerea în aplicare și a altor reforme și investiții incluse în planul de redresare și reziliență, în afara celor bugetar-structurale, ar susține, de asemenea, competitivitatea.

(11) În conformitate cu datele validate de Eurostat, deficitul public al României a crescut de la 6,3 % din PIB în 2022 la 6,6 % în 2023, în timp ce datoria publică a crescut de la 47,5 % din PIB la sfârșitul anului 2022 la 48,8 % din PIB la sfârșitul anului 2023.

(12) România face obiectul unei proceduri aplicabile deficitelor excesive din anul 2020. La 3 aprilie 2020, Consiliul a adoptat, în temeiul articolului 126 alineatul (6) din tratat, Decizia (UE) 2020/509 ([11]) privind existența unui deficit excesiv în România ca urmare a unei nerespectări estimate, în 2019, a criteriului privind deficitul prevăzut în tratat și a emis o recomandare ([12]), în temeiul articolului 126 alineatul (7) din tratat, cu scopul de a pune capăt situației de deficit public excesiv până cel târziu în 2022. Având în vedere contracția profundă a activității economice ca urmare a pandemiei de COVID-19, Consiliul a adoptat, la 18 iunie 2021, în temeiul articolului 126 alineatul (7) din tratat, o recomandare revizuită ([13]) adresată României în vederea încetării situației de deficit excesiv până cel târziu în 2024 (denumită în continuare „Recomandarea din 18 iunie 2021”).

(13) În Recomandarea din 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat ca România să își reducă deficitul total la 8,0 % din PIB în 2021, la 6,2 % din PIB în 2022, la 4,4 % din PIB în 2023 și la 2,9 % din PIB în 2024. Respectiva reducere era coerentă cu o rată de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete de 3,4 % în 2021, de 1,3 % în 2022, de 0,9 % în 2023 și de 0,0 % în 2024. De asemenea, aceasta corespundea unei ajustări structurale anuale de 0,7 % din PIB în 2021, de 1,8 % din PIB în 2022, de 1,7 % din PIB în 2023 și de 1,5 % din PIB în 2024. În Recomandarea din 18 iunie 2021 se preciza, de asemenea, că orice câștig excepțional obținut ar trebui să fie utilizat pentru a reduce deficitul public și că România ar trebui să raporteze cel puțin o dată la șase luni cu privire la progresele înregistrate în punerea în aplicare a recomandării, până la corectarea deficitului excesiv.

(14) Deficitul total a ajuns la 6,6 % din PIB în 2023, situându-se cu mult peste ținta fixată pentru deficitul total în cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive, de 4,4 % din PIB. Respectiva deviere se explică în primul rând prin creșterea susținută și puternică a cheltuielilor publice, impulsionată în principal de transferurile sociale, de cheltuielile cu bunurile și serviciile și de cheltuielile de capital. Nivelul deficitului total înregistrat în 2023 a fost afectat și de înregistrarea plăților (în valoare de 0,5 % din PIB) aferente drepturilor salariale câștigate de unii funcționari din sectorul public în urma unor hotărâri judecătorești. Este important de remarcat faptul că situația existentă la nivel macroeconomic a fost favorabilă consolidării bugetare. Performanța economică a României de la adoptarea recomandării din iunie 2021 a fost, în general, conformă cu așteptările, în pofida șocurilor economice care au avut loc între timp. Creșterea veniturilor publice a fost mult mai rapidă decât se preconizase, reflectând o compoziție a creșterii economice în care veniturile fiscale ocupă un loc important și o inflație ridicată.

(15) Efortul bugetar a fost, în 2023, sub nivelul recomandat de Consiliu. Soldul bugetar structural al României a rămas, în linii mari, neschimbat în 2023, în condițiile în care, conform recomandării Consiliului, acesta ar fi trebuit să se îmbunătățească și să ajungă la 1,7 % din PIB. Creșterea cheltuielilor primare nete (ajustată pentru măsurile cu caracter excepțional și măsurile de politică bugetară pe partea de venituri) a fost superioară nivelului recomandat în 2023, ajungând la 11,8 % din PIB, în condițiile în care ținta recomandată de Consiliu era de 0,9 %. La fel ca în anii precedenți care au fost vizați de Recomandarea din 18 iunie 2021, majoritatea câștigurilor excepționale pe partea de venituri au fost utilizate pentru a finanța cheltuielile suplimentare. Având în vedere considerentele de mai sus, Comisia este de părere că România nu a luat măsuri eficace ca răspuns la Recomandarea din 18 iunie 2021.

(16) La 10 mai 2024, autoritățile române au raportat cu privire la „măsurile luate pentru corectarea deficitului excesiv”. În raportul respectiv a fost confirmată ținta de deficit public de 4,9 % din PIB pentru 2024 inclusă în buget, dar s-a subliniat, de asemenea, că datele privind execuția bugetară în primele trei luni ale anului indică un deficit public de 2,06 % din PIB, cu 0,6 puncte procentuale din PIB peste deficitul înregistrat în aceeași perioadă a anului 2023, când deficitul pentru întregul an a fost de 6,6 % din PIB. Faptul că, în primele trei luni ale anului 2024, a existat un deficit

([11]) Decizia (UE) 2020/509 a Consiliului din 3 aprilie 2020 privind existența unui deficit excesiv în România (JO L 110, 8.4.2020, p. 58, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/509/oj).

([12]) Recomandarea Consiliului din 3 aprilie 2020 în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România (JO C 116, 8.4.2020, p. 1).

([13]) Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România (JO C 304, 29.7.2021, p. 111).

mai mare decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2023 se explică în principal printr-o creștere rapidă a cheltuielilor publice, datorată îndeosebi creșterii cheltuielilor de investiții.

(17) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează că PIB-ul real va crește cu 3,3 % în 2024 și cu 3,1 % în 2025 și că inflația măsurată cu ajutorul indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC) se va situa la 5,9 % în 2024 și la 4,0 % în 2025.

(18) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează un deficit public de 6,9 % din PIB pentru 2024 și, în același timp, o creștere a ponderii datoriei publice în PIB la 50,9 % până la sfârșitul anului 2024. Creșterea preconizată a deficitului în 2024 reflectă în principal creșterea rapidă a cheltuielilor publice curente. Se preconizează că salariile din sectorul public vor crește puternic, reflectând recentele majorări discreționare ale salariilor din sectoarele educației, sănătății și apărării. Recalcularea pensiilor în contextul reformei pensiilor va avea un cost pe termen scurt care se va resimți în 2024 și 2025, dar va genera ulterior economii importante pe termen mediu și lung. Se preconizează că, în 2024, investițiile publice ca procent din PIB vor rămâne, în linii mari, stabile, la nivelul ridicat atins în 2023, datorită creșterii rapide a cheltuielilor de capital ale autorităților locale și datorită mobilizării fondurilor din cadrul mecanismului.

(19) Se preconizează că, în 2024, creșterea veniturilor publice va fi superioară creșterii PIB-ului nominal, reflectând o compoziție a creșterii economice în care veniturile fiscale ocupă un loc important, eforturile de îmbunătățire a colectării impozitelor prin digitalizarea sistemului fiscal și impactul unui pachet de măsuri de impulsionare a creșterii veniturilor care a fost adoptat în toamna anului 2023, care se preconizează că vor stimula creșterea veniturilor publice cu aproximativ 1 % din PIB. Pachetul constă în principal într-o creștere a impozitării societăților comerciale, în special a microîntreprinderilor, o creștere a impozitării persoanelor fizice, ca urmare a eliminării parțiale a facilităților fiscale preferențiale în sectoarele construcțiilor și agriculturii, eliminarea cotelor reduse ale taxei pe valoarea adăugată pentru anumite bunuri și servicii, o creștere a accizelor și un impozit special pe cifra de afaceri a băncilor și a întreprinderilor multinaționale. Pachetul include, de asemenea, măsuri pe partea de cheltuieli, care includ raționalizarea administrației publice și condiții mai stricte de eligibilitate a funcționarilor publici pentru primirea de vouchere de vacanță și tichete de masă. În conformitate cu estimările Comisiei, se preconizează că orientarea fiscal-bugetară va fi, în linii mari, neutră în 2024, situându-se la 0,1 % din PIB.

(20) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, în 2024 vor fi finanțate prin sprijin nerambursabil (denumit în continuare „granturi"), acordat în cadrul mecanismului, cheltuieli reprezentând 1,0 % din PIB, comparativ cu 0,1 % din PIB în 2023. Cheltuielile finanțate din granturi acordate în cadrul mecanismului vor permite investiții de înaltă calitate și reforme care vor stimula productivitatea, fără a avea un impact direct asupra soldului bugetului public sau a datoriei publice a României. România pleacă de la premisa că volumul cheltuielilor susținute prin împrumuturi acordate în cadrul mecanismului va fi de 0,2 % din PIB în 2024 și de 1,2 % din PIB în 2025, comparativ cu 0,3 % din PIB în 2023.

(21) La 14 iulie 2023, Consiliul a recomandat ([14]) României să întreprindă acțiuni de eliminare treptată a măsurilor existente de sprijin de urgență în domeniul energiei, utilizând economiile aferente pentru a reduce deficitul public cât mai curând posibil în 2023 și 2024. Consiliul a recomandat, de asemenea, ca, în cazul în care noi creșteri ale prețului energiei ar face necesară adoptarea de noi măsuri de sprijin sau menținerea celor existente, România să se asigure că astfel de măsuri de sprijin sunt concepute astfel încât să protejeze gospodăriile și întreprinderile vulnerabile, să fie fezabile din punct de vedere bugetar și să incite în continuare la economisirea energiei. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, costul bugetar net ([15]) al măsurilor de sprijin de urgență în domeniul energiei este estimat la 0,3 % din PIB în 2023 și la - 0,1 % din PIB în 2024 și în 2025. Se preconizează că schemele de sprijin cu un impact global de 0,5 % din PIB în 2024 și de 0,4 % din PIB în 2025 vor rămâne în vigoare, dar că impactul lor va fi compensat de impozitele pe profiturile excepționale aplicate întreprinderilor producătoare și distribuitoare de energie. Costul bugetar al măsurilor de sprijin care vizează protejarea gospodăriilor și a întreprinderilor vulnerabile este estimat la 0,2 % din PIB în 2024, din care un procent mai mic de 0,1 % din PIB este prevăzut pentru menținerea semnalului de preț pentru reducerea cererii de energie și creșterea eficienței energetice. În cazul în care economiile aferente scăderii costului bugetar net al măsurilor de sprijin de urgență în domeniul energiei ar fi utilizate pentru reducerea deficitului public, în conformitate cu recomandarea Consiliului, respectivele previziuni ar presupune o ajustare bugetară de 0,4 % din PIB în 2024, în timp ce, conform previziunilor, cheltuielile primare nete finanțate la nivel național vor avea o contribuție expansionistă la orientarea fiscal-bugetară de 1,2 % din PIB în anul respectiv. Nu se preconizează ca măsurile de sprijin de urgență în domeniul energiei să fie eliminate treptat cât mai curând posibil în 2023 și 2024. Există riscul ca acest lucru să nu fie în concordanță cu recomandările Consiliului. Mai mult, se preconizează că economiile aferente nu vor fi utilizate în întregime pentru reducerea deficitului public. Respectivele riscuri nu sunt conforme cu recomandarea Consiliului.

([14]) Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2023 privind Programul național de reformă al României pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2023 (JO C 312, 1.9.2023, p. 216).

([15]) Această cifră reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective și include veniturile și cheltuielile și, după caz, exclude veniturile provenite din impozitele pe profiturile excepționale aplicate furnizorilor de energie.

(22) În plus, Consiliul a recomandat, de asemenea, României să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor acordate în cadrul mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, investițiile publice finanțate la nivel național vor crește, de la 2,3 % din PIB în 2023, la 3,3 % din PIB în 2024. Acest lucru este în concordanță cu recomandările Consiliului. În schimb, se preconizează că cheltuielile publice finanțate din veniturile obținute din fondurile Uniunii, inclusiv din granturile acordate în cadrul mecanismului, vor scădea de la 3,3 % din PIB în 2023 la 2,3 % din PIB în 2024. Respectiva scădere este determinată de încheierea perioadei de programare 2014-2020 a fondurilor structurale ale Uniunii, pentru care sunt disponibile fonduri până în 2023.

(23) Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au formulat previziunile și în ipoteza menținerii politicilor actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, deficitul public ar urma să ajungă la 7,0 % din PIB în 2025. Se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va crește la 53,9 % până la sfârșitul anului 2025. Creșterea deficitului în 2025 reflectă în principal costul pe termen scurt al reformei sistemului de pensii, care se preconizează că va contribui la creșterea deficitului în 2025 cu încă 0,5 % din PIB în raport cu scenariul de referință în care nu s-ar realiza nicio reformă. Cu toate acestea, este probabil să se constate o oarecare moderare a cheltuielilor de capital după alegerile locale și se preconizează o ușoară încetinire a creșterii cheltuielilor curente, cu excepția pensiilor. Previziunile privind deficitul pentru 2025 nu includ eventualele venituri suplimentare care ar rezulta din reforma regimului fiscal al microîntreprinderilor și din reforma mai amplă a sistemului fiscal, care sunt incluse în planul de redresare și reziliență și sunt în curs de elaborare. Aceste reforme ar putea genera venituri substanțiale pentru guvern și, dacă sunt concepute și puse în aplicare în mod corespunzător, ar putea reduce în mod semnificativ deficitul în 2025 în raport cu nivelul indicat în previziuni. O politică bugetară prudentă ar trebui să contribuie, de asemenea, la reducerea inflației de bază, care este cu mult peste media Uniunii și care, dacă va persista, ar putea avea ca rezultat pierderi de competitivitate, și ar trebui să contribuie, de asemenea, la consolidarea poziției externe.

(24) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2021/241 și cu criteriul 2.2 din anexa V la regulamentul respectiv, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Se preconizează că respectivele reforme și investiții vor contribui la abordarea eficace a tuturor provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări sau a unui subset semnificativ al provocărilor respective. În acest interval scurt de timp, este esențial să se continue cu rapiditate implementarea efectivă a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, pentru a stimula competitivitatea pe termen lung a României prin tranziția verde și tranziția digitală, asigurându-se în același timp echitatea socială. Pentru ca România să își poată îndeplini angajamentele asumate în planul de redresare și reziliență până în august 2026, este esențial ca țara să accelereze în mod semnificativ ritmul de punere în aplicare a reformelor și a investițiilor prin asigurarea unei guvernanțe eficace și prin consolidarea capacității sale administrative. Implicarea sistematică a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali, a societății civile și a altor părți interesate relevante rămâne esențială pentru a asigura asumarea pe scară largă a implementării cu succes a planului de redresare și reziliență.

(25) În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a programelor politicii de coeziune, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului ([16]), România trebuie să revizuiască fiecare program sprijinit prin Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european Plus (FSE+), Fondul de coeziune și Fondul pentru o tranziție justă (FTJ) până în martie 2025, ținând seama, printre altele, de provocările identificate în recomandările specifice adresate țării în 2024 și de Planul național privind energia și clima. Respectiva revizuire stă la baza alocării definitive a fondurilor Uniunii incluse în fiecare program. România a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune și a Pilonului european al drepturilor sociale, dar persistă provocări, precum și disparități teritoriale semnificative în ceea ce privește investițiile și ocuparea forței de muncă între regiunea capitalei și celelalte regiuni, precum și între zonele urbane și cele neurbane. Este esențial să se accelereze ritmul de punere în aplicare a programelor politicii de coeziune și să se consolideze capacitatea administrativă la nivel național și regional. Prioritățile convenite în cadrul programelor sunt în continuare relevante. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită îmbunătățirii gestionării și durabilității sectoarelor apei, apelor uzate și deșeurilor. Este, de asemenea, important să se îmbunătățească productivitatea muncii și capacitatea întreprinderilor de a inova, punându-se accentul pe acordarea de ajutoare țintite întreprinderilor, inclusiv pe colaborarea dintre sectorul public și cel privat și pe participarea la inițiativele europene de cercetare și inovare. Ar trebui să se acorde în continuare prioritate investițiilor în rețeaua feroviară și în transportul urban durabil, precum și protecției biodiversității.

([16]) Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (JO L 231, 30.6.2021, p. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(26) În plus, dezvoltarea capacității administrative la nivel național și subnațional este esențială, punându-se accentul pe consolidarea autorităților regionale și locale. Ar trebui să fie asigurată punerea în aplicare a planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, inclusiv a celor privind eliminarea treptată a cărbunelui până în 2032. Serviciile publice de ocupare a forței de muncă ar trebui să fie îmbunătățite în continuare. În acest sens, este deosebit de relevant să se îmbunătățească eficacitatea măsurilor de activare pe piața forței de muncă în cazul femeilor, al tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, al persoanelor cu handicap și al comunităților marginalizate, cum ar fi romii. Sunt necesare investiții în educație și formare, precum și în perfecționarea și recalificarea populației. Accesibilitatea și calitatea serviciilor de îngrijire socială și pe termen lung, precum și a serviciilor de sănătate din întreaga țară pentru grupurile vulnerabile necesită îmbunătățiri, în timp ce măsurile de dezinstituționalizare trebuie să fie accelerate. Sărăcia energetică rămâne, la rândul său, o provocare semnificativă. Cu ocazia evaluării la jumătatea perioadei, merită să se acorde mai multă atenție furnizării de locuințe sociale și de servicii sociale conexe, precum și dezvoltării durabile a zonelor urbane mai mici, care se confruntă cu deficite persistente de capacitate administrativă. Abordarea respectivelor provocări ar contribui, de asemenea, la sprijinirea convergenței sociale ascendente, în conformitate cu analiza de țară din a doua etapă efectuată de serviciile Comisiei pe baza caracteristicilor cadrului de convergență socială, etapă-pilot desfășurată în 2024. În conformitate cu articolul 3 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2024/1263, semestrul european include supravegherea de către Comisie a punerii în aplicare a liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă, printre altele prin intermediul unui cadru de identificare a riscurilor la adresa convergenței sociale. România ar putea, de asemenea, să recurgă la platforma „Tehnologii strategice pentru Europa” instituită prin Regulamentul (UE) 2024/795 al Parlamentului European și al Consiliului ([17]) pentru a sprijini investițiile în biotehnologie (cum ar fi investițiile în utilizarea inteligenței artificiale în sectorul medical și în cercetarea și investițiile productive în medicamentele critice), în tehnologiile digitale și în inovarea în domeniul *deep tech*, precum și în tehnologiile curate și eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, precum și pentru a investi în capacități de reducere a deficitului de competențe, cum ar fi competențele necesare pentru dezvoltarea respectivelor tehnologii critice.

(27) În pofida îmbunătățirilor recente, riscul de sărăcie și inegalitatea rămân la cote ridicate, cu disparități importante între diferitele grupuri de populație și regiuni, iar accesul la piața forței de muncă și la educație este în continuare marcat de inegalități în România. Eficacitatea sistemului de protecție socială în a reduce riscurile de sărăcie și inegalitățile este în continuare limitată din cauza accesului insuficient la acesta și a gradului său scăzut de adecvare. În plus, rata de ocupare a forței de muncă rămâne una dintre cele mai scăzute din Uniune, în special pentru grupurile subreprezentate. Nu în ultimul rând, dificultățile legate de asigurarea accesului egal la educație și formare de înaltă calitate au un impact negativ asupra creșterii favorabile incluziunii.

(28) Planul de redresare și reziliență include măsuri menite să abordeze provocările menționate în considerentul 27. Printre aceste măsuri se numără o reformă a sistemului de protecție pentru adulții cu handicap, o reformă ce vizează introducerea de tichete de muncă și oficializarea muncii lucrătorilor casnici, o investiție în programe de perfecționare sau de recalificare a angajaților din întreprinderi, o reformă a sistemului de învățământ obligatoriu pentru a preveni și a reduce părăsirea timpurie a școlii și o investiție în dezvoltarea unui program-cadru pentru formarea continuă a celor care lucrează în domeniul serviciilor de educație timpurie a copiilor. Programele de coeziune includ, la rândul lor, măsuri conexe, cum ar fi intervenții specifice pentru promovarea încadrării în muncă a tinerilor, activarea și încadrarea în muncă a grupurilor defavorizate de pe piața forței de muncă, precum și incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile. Punerea rapidă în aplicare a acestor măsuri ar contribui la abordarea provocărilor menționate în considerentul 27 și ar sprijini convergența socială ascendentă.

(29) Având în vedere bilanțul aprofundat realizat de Comisie și concluziile privind existența unor dezechilibre excesive, recomandările formulate în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 se reflectă în recomandările 1 și 2. Politicile menționate în recomandarea 1 contribuie la abordarea vulnerabilităților legate de deficitul mare de cont curent și de deficitele publice ridicate, care fac ca economia să fie potențial vulnerabilă la șocuri și care contribuie la un nivel ridicat al inflației. Politicile menționate în recomandarea 2 contribuie la abordarea vulnerabilităților legate de competitivitatea prin costuri, cauzate de creșterile salariale care depășesc creșterea productivității muncii, și a celor legate de competitivitatea bazată pe alți factori decât costurile, cauzate de blocajele structurale,

([17]) Regulamentul (UE) 2024/795 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 februarie 2024 de instituire a platformei Tehnologii strategice pentru Europa (STEP) și de modificare a Directivei 2003/87/CE și a Regulamentelor (UE) 2021/1058, (UE) 2021/1056, (UE) 2021/1057, (UE) nr. 1303/2013, (UE) nr. 223/2014, (UE) 2021/1060, (UE) 2021/523, (UE) 2021/695, (UE) 2021/697 și (UE) 2021/241 (JO L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

RECOMANDĂ ca, în 2024 și în 2025, România să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să prezinte planul bugetar-structural pe termen mediu în timp util. Să înăsprească politica bugetară pentru a realiza o ajustare bugetară pentru întregul an 2024. În 2025, în conformitate cu cerințele Pactului de stabilitate și de creștere reformat, să limiteze creșterea cheltuielilor nete ([18]) la o rată compatibilă, printre altele, cu reducerea deficitului public către valoarea de referință din tratat de 3 % din PIB și să mențină datoria publică la un nivel prudent pe termen mediu.

2. Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune și a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026, prin asigurarea unei guvernanțe eficace și prin consolidarea capacității administrative. În contextul evaluării la jumătatea perioadei a programelor politicii de coeziune, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, luând măsuri pentru a răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a îmbunătăți competitivitatea.

Adoptată la Luxemburg, 21 octombrie 2024.

Pentru Consiliu

Președintele

NAGY I.

([18]) Conform articolului 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263, „cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând cheltuielile cu dobânzile, măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.